

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НПУ імені М.П.Драгоманова

ДО 170-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ

Серія 18

Економіка і право

Випуск 4

НБ НПУ

100033506

КИЇВ – 2006

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 18. Економіка і право: 36. наукових праць.
– К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006. – № 4. – 210 с.

У статтях розглядаються актуальні проблеми наукових досліджень докторантів, аспірантів, викладачів вузів та співробітників наукових установ України з питань економічної теорії та права, політики і практики трансформаційних перетворень в Україні.

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 8824 від 01.06.2004*

Редакційна рада:

В.П. Андрущенко	доктор філософських наук, професор, академік АПН України, ректор НПУ імені М.П. Драгоманова (<i>голова Редакційної ради</i>)
А.Т. Авдієвський	Почесний доктор, професор, академік АПН України
В.П. Бех	доктор філософських наук, професор;
О.В. Биковська	кандидат педагогічних наук, доцент
В.І. Бондар	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
Г.І. Волянка	доктор філософських наук, професор, академік УАПН (<i>заступник голови Редакційної ради</i>)
А.П. Грищенко	доктор філологічних наук, професор, академік АПН України
П.В. Дмитренко	кандидат педагогічних наук, професор
І.І. Дробот	доктор історичних наук, професор
М.І. Жалдак	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
Л.І. Мацько	доктор філологічних наук, професор, академік АПН України
О.Г. Мороз	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
О.С. Падалка	кандидат педагогічних наук, професор
В.М. Синьов	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
В.К. Сидоренко	доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України
М.І. Шкіль	доктор фізико-математичних наук, професор, академік АПН України
М.І. Шут	доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент АПН України

Відповідальні редактори:

Андрусишин Б.І., Радченко В.В., Падалка О.С.

Відповідальні секретарі:

Деркачова Н.О., Штундер І.О.

Редакційна колегія:

Акуленко В.І., доктор юридичних наук, професор
 Александров Ю.В., кандидат юридичних наук, професор
 Андрусишин Б.І., доктор історичних наук, професор
 Бабкін В.Д., доктор юридичних наук, професор
 Бобров В.Я., доктор економічних наук, професор
 Варналій З.С., доктор економічних наук, професор
 Гош О.П., доктор економічних наук, професор
 Калюжний Р.А., доктор юридичних наук, професор
 Касперський І.П., доктор юридичних наук, професор
 Кириленко Л.М., кандидат економічних наук, доцент
 Крегул Ю.І., кандидат юридичних наук, доцент
 Кучеренко І.М., доктор юридичних наук, професор
 Марущак А.І., кандидат юридичних наук
 Мережко О.О., доктор юридичних наук, професор
 Насікан Н.І., кандидат економічних наук, доцент
 Огірко Р.С., кандидат юридичних наук, доцент
 Омельченко І.К., кандидат юридичних наук, доцент
 Опришко І.В., кандидат юридичних наук, доцент
 Падалка О.С., кандидат педагогічних наук, професор
 Пархоменко Н.М., кандидат юридичних наук
 Петрова І.Л., доктор економічних наук, професор
 Радіонова І.Ф., доктор економічних наук, професор
 Радченко В.В., кандидат економічних наук, доцент
 Устинова І.П., кандидат юридичних наук, доцент
 Черета І.С., кандидат економічних наук, доцент
 Шемшученко Ю.С., академік НАН України, професор

*Схвалено рішенням Вченої ради
НПУ імені М.П. Драгоманова*

©Автори статей, 2006

© НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006

М-85712

22-477

4. Statistical Information on Higher Education in Central and Eastern Europe 2003-2004 // www.cepes.ro
5. Селезнева Н.А. Размышления о качестве образования: международный аспект // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 4. – С. 35-44.
6. Лукичев Г.А. Трансграничное образование // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 4. – С. 28-34.

А н н о т а ц и я

В статье исследуются основные проблемы, вызванные процессом глобализации современной мировой экономики, которые обуславливают необходимость изменений в системе организации и финансирования профессионального образования.

*Ковальчук Т. Т.
Петришина Н. В.
НПУ імені М. П. Драгоманова*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Оцінюючи стан нашого економічного розвитку, перш за все зауважимо таке: якби не були помилки у державному керівництві за всі роки незалежності, Україна не лише не деградувала, а впевнено тримається в числі розвинутих держав світу. Варто відзначити, що основним джерелом нарощування обсягів виробництва протягом усього часу незалежного існування української держави виступає мобілізація внутрішніх інвестиційних можливостей.

Інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення), млн. грн.

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
12557	12401	13958	17552	23629	32573	37178	51011	75714

Це – дані про безпосередні вкладення у капітальне будівництво, придбання машин і обладнання, тобто – в нарощування виробничого потенціалу держави. Якщо ж врахувати купівлі цінних паперів на фондовому ринку та інші фінансові операції, які з погляду економічної науки вважаються інвестиціями, то ці цифри ще й применшені.

Коли враховувати прогноз капіталовкладень 2005 року, (в якому освоєно не менш як 80 млрд. грн) – за десять років в українську економіку вкладено 356 мільярдів 563 мільйони гривень, або 70,6 млрд. доларів США за нинішнім обмінним курсом. Враховуючи реальну недооцінку гривні і значно вищий її обмінний курс до фінансової кризи 1998 року, можна говорити заокруглено про 100 мільярдів доларів за десятиліття, або по 10 мільярдів щороку. Іноземні інвестиції усіх видів і з усіх джерел за всі роки незалежності не склали і 10% від сукупних капіталовкладень в Україні.

Неповних 200 доларів США іноземних вкладень на душу населення України – це надзвичайно мало.

Водночас, коли мова йде про заклики до вкладення інвестицій в українську економіку, це не означає прохання допомоги для виходу України з економічної кризи, як іноді представляють. Ми пропонуємо світовим інвесторам вкладати капітали в Україну не для “благодійної допомоги”, а гарантуємо цивілізоване поле для економічної діяльності і виправдання надій на високу прибутковість, бо будемо всіма засобами підтримувати стан високої економічної активності в державі.

Стижке пожвавлення інвестиційної активності, як правило, є ознакою початку стабільного економічного зростання. Між тим, стан інвестиційної сфери в Україні протягом практично всіх років незалежності можна охарактеризувати як гальмування діяльності з нарощування і навіть простого збереження продуктивної основи економіки.

При всьому цьому, не можна стверджувати про повну невідповідність українського економічного клімату для інвестицій – адже в такому разі їх би не було зовсім, як бананових теплиць в Ісландії. В Україні таки є і внутрішні, й іноземні інвестиції, і далеко не всі вони здійснювалися в штучно тепличних умовах.

Більш доречно б говорити не про відсутність сприятливого інвестиційного клімату в нашій державі, а про невміння використати наявний клімат. І в цьому плані можна навести показову аналогію – так, в Україні природні умови є більш сприятливими для вирощування пшениці чи цукрового буряка, ніж, скажімо, в Голландії, але врожайність пшениці чи вихід цукру з гектара земельної площі – чи не втричі нижчі від нідерландських середніх значень. Отже, не треба посилалися на несприятливий клімат, а слід вишукувати огріхи в агротехнічних технологіях.

Існує цілий ряд чинників, що вимагають і одночасно сприяють активізації інвестиційної діяльності в Україні, серед яких варто відзначити:

- вигідне географічне розташування держави на Європейському континенті, вихід до моря, сприятливі кліматичні умови;

- наявність різноманітних промислових, сировинних і водних ресурсів, перероблювальних баз, родючих земель, що дозволяє не тільки цілком забезпечити населення України продуктами харчування, але і поставляти їх іншим країнам.

- потенційна спроможність українських кадрів до висококваліфікованої праці, що на сьогоднішній день залишається до кінця невикористаною.

- значний рівень очікуваного зростання економіки і потенційно висока прибутковість кожної інвестиції зокрема;

- запровадження закону про інститути спільного інвестування дає певні можливості легалізувати вивезені за межі держави капітали;

- місцеві органи державної влади починають розуміти вигідність залучення ресурсів на ринку позик;

- зменшення кількості “нечесних” операторів ринку інвестицій;

- поступове зростання правової культури менеджменту об'єктів інвестування, опанування практикою корпоративного управління;
- більш чітке законодавче забезпечення інвестиційної політики;
- дуже повільно, але збільшується передбачуваність урядових рішень, створюються канали впливу учасників ринку на державні рішення;
- намітилася тенденція серед владних політиків до розкриття державної інформації для широкого загалу.

Водночас існує ряд також і негативних чинників, які не сприяють інвестиційній активності:

– низька ефективність і культура виробництва, як наслідок – втрата більшої частини ринків; застарілі, морально і фізично, устаткування та технології. Питома вага устаткування з робочими циклами більш 15 років перевищує 65%, а такого, що використовується більш 25 років – 10%; висока собівартість продукції при низькій якості, слабка конкурентоздатність відносно до товарів світового рівня; нерозвиненість інституцій, що сприяють залученню і впровадженню інвестицій в економіку країни; непрозорість та непередбачуваність поведінки держави; відсутність механізмів залучення заощаджень громадян до інвестиційного процесу; завищений рівень фіскальної активності держави; “зміна правил гри під час самої гри”; високий ступінь ризику нечесної конкуренції; непослідовність державної політики по відношенню до інвестора; слабкість судової системи, яка б могла відстоювати інтереси інвестора, кредитора; надмірно висока активність держави в питаннях перевірки та контролю за діяльністю інвестиційних компаній; проведена приватизація була зорієнтована на фінансово-промислові клани і завдала великої шкоди для розвитку ліквідного вторинного ринку цінних паперів; слабкість вторинного ринку цінних паперів; основне джерело прибутку інвестиційних компаній – тіньові біржові операції; зменшення відношення обсягу інвестицій в основний капітал до валового внутрішнього продукту (ВВП); непослідовність і непродуманість державної політики стосовно створення та роботи низки вільних економічних зон (ВЕЗ) та територій пріоритетного розвитку (ТПР) і як результат – низька ефективність їх роботи; не підготовленість іноземних інвесторів для роботи в українському діловому середовищі; суперечливість механізмів реалізації багатьох позицій законодавства, що регламентують інвестиційну діяльність; невизначеність правового статусу землі с/г призначення; відсутність приватної власності на землю під об'єктом нерухомості; неготовність судів та суддівського корпусу до розгляду справ з приводу захисту прав інвестора, корпоративного власника; складність прогнозування та планування потенційної вартості роботи в Україні для іноземних інвесторів; переважання “пілотних” проектів над потужними тривалими інвестиційними стратегіями; низький рівень кваліфікації регіональних та місцевих чиновників у питаннях інвестиційної діяльності, не вміння працювати з інвестором; менеджмент державних підприємств прагне отримати особистий прибуток на етапі вкладання інвестицій, а не на етапі

віддачі від них, тому для них головним є не результат, а процес інвестування незалежно від його ефективності. Одним з вирішальних критеріїв для інвестування є інформаційна відкритість суб'єктів економічного процесу. В Україні справи в цьому аспекті виглядають дуже невтішно. Рівень "прозорості" українських корпорацій експерти оцінюють дуже низько, більше того, з року в рік все нижче.

Як бачимо, перелік проблем, які тим чи іншим чином гальмують інвестиційну активність в Україні, вельми значний і негативно відчутний.

Основні заходи, реалізація яких покращить інвестиційний клімат і весь процес інвестування в Україні:

- планомірно і відкрито закінчити процес приватизації;
- допомогтися інституційних змін в психології громадян, вчити їх заробляти, споживати, заощаджувати і інвестувати (домогосподарства – це найбільший постачальник інвестицій на ринок);
- запровадження "жорстких" бюджетних обмежень;
- створювати прозоре конкурентне середовище;
- провести пенсійну реформу і допомогтися становлення інституту недержавних пенсійних фондів;
- досягти зменшення тіньового сектору економіки, провести легалізацію тіньових капіталів, сприйняту суспільством, що забезпечить величезний приток інвестиційних ресурсів в економіку країни;
- розвивати депозитарну систему;
- провести реформу оплати праці (збільшити її рівень та частку у ВВП, звільнити від багатьох соціальних платежів тощо);
- скасувати податкове обкладання інвестиційних ресурсів;
- оптимізувати загальне податкове навантаження на економіку країни;
- ліквідувати різницю в ставленні до фінансових та стратегічних інвесторів;
- впровадити кодекс ділової етики та етичного кодексу корпоративного управління для всіх учасників ринку;
- задіяти державну підтримку створення механізмів залучення коштів населення до інвестиційного обігу;
- державним органам влади привчитися до застосування маркетингових та PR-стратегій по залученню іноземних інвестицій;
- забезпечити підготовку повних і достовірних інформаційних пакетів для потенційних інвесторів;
- підприємства з державною формою власності мають бути прибутковими;
- готувати стратегічно новий, ринково мислячий менеджмент підприємств;
- підвищити ефективність інвестицій за рахунок прозорості ринкового середовища, прозорості роботи підприємств (прийняти суворі державні регулюючі акти стосовно розкриття інформації про інвестовані підприємства, вдосконалення бухгалтерського обліку);

- запровадження податку на власність для сприяння більш ефективного використання виробничих потужностей і пошуку ефективного власника;
- підвищити рівень монетизації економіки;
- проводити дієву боротьбу з корупцією;
- здійснити реструктуризацію великих неефективних підприємств і максимально розширити сферу середнього бізнесу – основного ринку інвестиційних посередників;
- продовжити процес “виховання” українських підприємств за світовими правилами ведення бізнесу;
- створювати рівні конкурентні умови для внутрішніх та іноземних інвесторів;
- сприяти розвитку потужної банківської системи, спрямованої на кредитування реального сектору економіки;
- сприяти розвитку ринку страхових послуг.

Перелік можна продовжувати, і необхідні кроки є відомими для будь-якого студента старшого курсу економічного вузу. Проблема, таким чином, полягає не в пошуку теоретичних моделей виходу, а в бажанні держави, її народу і керівництва вийти з цього стану.

Так, нема підстав сподіватися, що вільна конкуренція і захищеність права власності з'являються самі собою. Їх підтримка має стати основним завданням держави і громадськості, що контролює діяльність держави. Навіть у найбільш ліберальних економіках (у тому числі в США) робота фінансових ринків контролюється державним органом з широкими повноваженнями. Коли держава не захищає права власності, учасники економічної діяльності змушені інвестувати частину своїх ресурсів у захист своїх прав власності – перерозподільну, а не виробничу діяльність.

Дуже виважено слід підходити до проблеми законодавчого забезпечення інвестиційного процесу в цілому і приваблення зовнішніх інвестицій, зокрема. Вітчизняна практика свідчить, що сама по собі наявність необхідного законодавства ще не вирішує проблему активізації інвестицій. На перший погляд, загальний стан в Україні і законодавче заохочування мало б викликати прямо-таки повільні іноземні вкладень як в діючі українські підприємства, так і в створення нових. Проте сподівання на швидке оновлення виробничого потенціалу за рахунок зарубіжних капіталів так і не справдились.

Нерідко пільги, надані іноземним інвесторам, використовувались для додаткового отримання доходів у таких сферах, які й без того високорентабельні. Зокрема, це торгівля імпортованими товарами широкого вжитку та нафтопродуктами. Безпосередні збитки від несплати податкових платежів та зборів до державного бюджету спільними підприємствами-імпортерами сягали величезних обсягів.

Сподіваючись на іноземні інвестиції, в Україні мали на думці залучати їх на тих же умовах, що і розвинутих країнах, тобто на довгі терміни під низькі проценти. Ніхто навіть не намагався в'яяснити, чи побажають світові інвестори піти на ризик вкладення

у країну, яка ще не показала себе як демократична і прогнозована. Прошло майже п'ятнадцять років, Україна показала, що, незважаючи на наявність внутрішньополітичних проблем, держава є нормальним партнером і не протиставляє себе всьому світові. Однак західні банки навіть при нинішніх мізерних світових ставках стягують з наших позичальників мінімум 15-17% річних, маючи 10-12 пунктів маржі.

Вся справа в тому, що ставка кредитного проценту визначається не бажанням банку, а реальним станом у країні позичальника. Сукупний ризик вкладень в Україні значний – і за непорушними законами фінансової діяльності, ризикована інвестиція має компенсуватися підвищеною прибутковістю. У підсумку слід очікувати, що навіть у випадку активізації зовнішніх інвестиційних надходжень левина частка ефективності вивезеться на свою батьківщину західними інвесторами.

Тим більше, що для тих же західних інвесторів вибору досить, причому перед ними готові для сприйняття інвестиційних потоків дуже сильні і досвідчені конкуренти – Індія і Латинська Америка з їх близькими Заходу економіками, динамічна Південно-Східна Азія, Китай із двадцятип'ятилітнім стажем успішних реформ, Центральна Європа, що успішно повертається в лоно ринку після недовгого комуністичного панування. Змагання з цими країнами ми поки програємо.

Взагалі, надії на масове вкладення капіталів із світового ринку в новостворену економіку слід розглядати принаймні як наївність.

Інвестиції, як і кредити, в ринкових умовах не є ніякою “благодібною допомогою”. Вони вкладаються для того, щоби отримати прибуток – і ніякої іншої мети не мають. Треба розуміти, що капітал, коли вже вивозиться з благополучної багаті країни в нерозвинуту і бідну, робить це лише з міркувань вигідності. Фінансова теорія з цього приводу має величезний теоретичний доробок, в якому до найменших тонкощів враховано співвідношення ризику і дохідності у всіх мислимих ситуаціях.

Все це, доводиться повторитися, було загальновідомим наприкінці 80-х років так само, як і зараз. Однак для української держави цей очевидний факт не став підставою для виваженого вибору. За всі останні роки не можна знайти жодного значимого проекту українського уряду або політичної програми, де не містилися б надії на іноземні інвестиції і їх вирішальну роль у справі розвитку вітчизняної економіки. Іноді складається враження, що залучення іноземних інвестицій – не засіб для вирішення актуальних проблем української економіки, а самостійна мета, настільки важлива, що для її досягнення варто навіть поступитися національними інтересами.

Для залучення іноземних інвестицій важливо не так створення пільгових умов для іноземців, як налагодження сприятливого середовища для прибуткового функціонування капіталів в державі, причому однаковою мірою як для вітчизняних, так і зарубіжних.

Паралельно з наданням спеціальних привілеїв іноземним інвесторам, в Україні протягом певного часу розгорталася система регіональних, локальних і галузевих привілеїв, які за своїми масштабами значно переважали ті, що були надані законодавством на території всієї країни.

Зрештою, можна стверджувати, що ні локальні, ні регіональні чи галузеві пільги не впливають хоч трохи відчутно на інвестиційну активність світових капіталів в Україні. Тому відміна необґрунтованих пільг у 2005 році мала для себе підстави. Водночас, не можна припиняти пошуку того фактору в нормативно-правовому полі, який здійснює реальний гальмівний вплив на інвестиційні процеси.

Скоріш за все, цим фактором є не більша чи менша "особливість" спеціального режиму для іноземних інвесторів, а навпаки – той беззаперечний факт, що вони мають діяти з урахуванням реального становища для функціонування бізнесу взагалі, яке існує в Україні. Ніякі пільги не можуть компенсувати той негативний вплив, який здійснює саме по собі українське середовище на життєдіяльність будь-якого суб'єкта підприємництва – чи то вітчизняного, чи іноземного.

Орієнтація на залучення зовнішніх інвестицій шляхом створення штучних переваг для зовнішніх інвесторів не має перспектив до повної реалізації внутрішніх, законсервованих інвестиційних джерел зростання, а також потенціалу безінвестиційного нарощування обсягів внутрішнього виробництва за рахунок більш повного використання наявного продуктивного потенціалу.

Набагато більше значення для активізації інвестиційного процесу має загальний правовий та економічний клімат для функціонування підприємництва, який на даний час слід розцінити як незадовільний – не так у частині браку пільг, як у напрямках нестабільності законодавчої бази та дотримання чинних правових норм не вибірково, а всіма учасниками правовідносин, перш за все – державними органами управління.

Зрозуміло, що такий висновок не означає визнання досконалості наявної нормативно-правової бази інвестиційної діяльності. Необхідно прийняти новий закон про державну підтримку і стимулювання інвестиційної діяльності в Україні, у якому, зокрема, визначити пріоритетні напрямки інвестиційної діяльності, механізми стимулювання залучення інвестицій, підвищення гарантій прав інвесторів.

Закон має передбачати спрощення порядку одержання інвесторами документів дозвільного характеру, необхідних для здійснення інвестиційних проектів, спростити порядок державної реєстрації іноземних інвестицій, механізм сертифікації продукції, а також встановити адміністративну відповідальність посадових осіб за дії чи бездіяльність, наслідком яких є створення перешкод і погіршення умови здійснення в Україні інвестиційної діяльності. Варто вивчити питання про доцільність розробки Інвестиційного кодексу України.

Законодавчі нововведення матимуть бажаний наслідок за умови поліпшення загального клімату для підприємництва і створення умов для дійсної вільної конкуренції, де головним критерієм стане ефективність функціонування на повністю

ринкових засадах. Насамперед йдеться про необхідність повної відмови від практики підтримки неефективних підприємств. Фінансову допомогу, якщо вже вона потрібна, слід спрямовувати виключно на їхню реструктуризацію та закриття.

Слід би взагалі відмінити податки на інвестовану частку прибутку, однак на сьогодні, без залучення нових джерел наповнення бюджету, це поки що нереально. Але доцільно дозволити підприємствам, незалежно від їхнього розміру та кількості зайнятих, зараховувати до виробничих витрат хоч би 50% від вартості придбаного обладнання.

Пільгове оподаткування бажане і для банківського сектора економіки. Зокрема, варто запровадити нижчу ставку оподаткування прибутку (15-18%), отриманого від інвестиційного та лізингового кредитування. Це дало б змогу суттєво поліпшити структуру кредитного портфеля комерційних банків за термінами позик і частково зняти проблему високих процентних ставок.

У сфері стимулювання прогресивних інноваційних проектів позитивний вплив мало б зменшення розміру оподатковуваного прибутку на 100% вартості нововведеного прогресивного обладнання. Враховуючи, що реальні інновації на сьогодні складають незначну частку інвестицій, це не нанесе суттєвої шкоди бюджетним надходженням, але дещо посилить прагнення до впровадження дійсних досягнень науково-технічного прогресу.

Додатковим стимулом поживлення інвестиційної діяльності могло б стати створення Національного інвестиційного банку (НІБ). Світовий досвід пропонує кілька можливих варіантів формування капіталу такої фінансової інституції. Наприклад, Державний інвестиційний банк, створений у Японії, формував свої ресурси шляхом резервування в ньому (паралельно із резервами в Центральному банку) частини коштів комерційних банків. Обмежуючи кредитний потенціал комерційних банків, уряд отримував необхідні для підтримки інвестиційних проектів кошти. Промисловий кредитний банк у Німеччині було створено за рахунок разових відрахувань промислових підприємств. Отримані ресурси (1 млрд нім. марок) спрямовувались на фінансування проектів у вугільній та металургійній промисловості й електроенергетиці. Щоправда, обидва варіанти в разі реалізації в Україні наптовхнулись би на серйозні труднощі, спричинені в основному збитковістю.

Україні необхідно просуватися в напрямі збалансованого розвитку елементів ринково-, фондово- та програмно-орієнтованих інвестиційних процесів. Першочерговим завданням регулювання інвестиційного процесу має бути створення умов для прибуткового функціонування діючих підприємств, що може потягнути з собою поживлення активності передусім вітчизняного інвестора. Лише після цього можна очікувати збільшення надходжень зовнішніх інвестицій.

У справі залучення інвестицій більше ініціативи мають взяти на себе регіони, яким цілком під силу самостійно вирішити деякі проблеми підвищення конкурентноздатності й інвестиційної привабливості. Так, саме з місцевої ініціатив

можна на базі вищих навчальних закладів створити наукові інноваційні центри для проведення досліджень і впровадження розробок на базі наявних регіональних потужностей; розробити і впровадити механізм виробництва в кожному регіоні високотехнологічних товарів, використовуючи з цією метою потужності підприємств колишнього ВПК, що простоюють; використовуючи досвід економічно розвинених країн, упровадити механізми об'єднання зусиль підприємств різноманітних форм власності для виробництва високотехнологічних товарів народного споживання і виробничо-господарського призначення.

Кузьомко В. М.

Академія муніципального управління

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Вступ. Перенесення центру ваги у вирішенні соціально-економічних проблем розвитку України на регіональний рівень висувають як одне з головних завдань забезпечення високої ефективності регіонального управління.

Однак, не зважаючи на зростаючий інтерес з боку вітчизняних науковців до оцінки і підвищення ефективності функціонування системи управління регіоном (СУР), в економічній літературі ця проблема не отримала повного висвітлення. Разом з тим, в науці накопичено значний зарубіжний і вітчизняний досвід розробки методик оцінки ефективності окремих органів територіальної влади, зокрема муніципальних і державних органів управління різних ієрархічних рівнів. Більшість з них мають універсальний характер і за умов певної адаптації можуть бути застосовані і для оцінки ефективності регіонального управління.

Постановка завдання. Враховуючи вищенаведене, в даній статті за мету поставлено здійснення критичної оцінки існуючих методик оцінки ефективності територіального управління з метою виявлення можливостей їх застосування при оцінці ефективності функціонування СУР.

Виклад основного матеріалу. Питання оцінки та підвищення ефективності діяльності територіальних органів влади знайшли достатньо повне відображення в працях зарубіжних (Т. Бернارد, П. Браун, Г. Бухгарт, Е. Ведунг, Д. Епштейн, Н. Глазунова, Д. Зеркін, Ю. Забродін, В. Ігнатов, М. Ліпсі, А. Поршнев, П. Росс, Х. Фрімен та ін.) та вітчизняних (І. Артим, Р. Білик, А. Гошко, В. Дзюндзюк, Г. Мостовий, О. Оболенський, Г. Одінцова, Т. Проценко та ін.) авторів.

Керуючись поставленою в статті метою, перш ніж аналізувати пропонувані підходи, з'ясуємо методологічні вимоги до оцінки ефективності регіонального управління.

Ефективність управління можна розглядати як категорію, яка розкриває зв'язок

З М І С Т

ЕКОНОМІКА

<i>Алещініна Н. Г.</i> РАЦІОНАЛЬНЕ ТА ІРРАЦІОНАЛЬНЕ В ЕКОНОМІЧНІЙ СВІДОМОСТІ.....	3
<i>Біла С. О.</i> РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ (ІСТОРИКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ).....	9
<i>Бицюра Ю. В.</i> ФАКТОРИ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ.....	20
<i>Боголіб Т. М.</i> ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИЩОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ	28
<i>Ворновицький Л. А.</i> СУСПІЛЬНА МОРАЛЬ І ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ	39
<i>Каленюк І. С., Шегда А. А.</i> ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ	46
<i>Ковальчук Т. Т., Петришина Н. В.</i> ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ	53
<i>Кузьомко В. М.</i> МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ.....	61
<i>Падалка О. С.</i> ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ У НАУКОВІЙ СПАДЩИНІ М. ДРАГОМАНОВА	69
<i>Підпригора Л. А.</i> СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ В ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ.....	76
<i>Польська І. І.</i> ГОСПОДАРСЬКИЙ МЕХАНІЗМ І ЙОГО ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ	82
<i>Радченко В. В.</i> ВЛАСНІСТЬ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ: УТВЕРДЖЕННЯ СУБ'ЄКТИВІЗМУ	90
<i>Шестак Т. Г.</i> ЕКОНОМІЧНА КУЛЬТУРА: ПОНЯТТЯ І РЕАЛЬНІСТЬ	99
<i>Штундер І. О.</i> ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКАХ ПРАЦІ УКРАЇНИ.....	106

ПРАВО

<i>Артемов В. Ю., Климчук С. О.</i> ЗАКОНОДАВЧІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ В КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖАХ	115
---	-----

Вагін А. В. ДО ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	126
Гуз А. ВЗАЄМОВІДНОСИНИ МІЖ НАТО І УКРАЇНОЮ В 90-ТІ РОКИ ХХ СТ. НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.	131
Дубов Г. О. ПЛЮРАЛІЗМ ТЕОРІЙ ВИНИКНЕННЯ ДЕРЖАВИ: САМООРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ.....	141
Дубчак Л. С. ПРАВОВІ ОСНОВИ ШКІЛЬНОГО І ВУЗІВСЬКОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ.....	143
Калюжний Р. А., Лупало О. А. ДЕЯКІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЄДИНОНАЧАЛЬНОСТІ ТА КОЛЕГІАЛЬНОСТІ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ	150
Ковальов В. В., Лук'янчиков Б. Є. ПОНЯТТЯ ТА МЕТА ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО З ПРАЦІВНИКАМИ ЕКСПЕРТНОЇ СЛУЖБИ	155
Лисенков С. Л. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЯ ГАРАНТІЙ СУБ'ЄКТИВНИХ КУЛЬТУРНИХ ПРАВ І СВОБОД.....	164
Лук'янчиков Б. Є., Лук'янчиков Є. Д. ВЗАЄМОДІЯ В ПРОЦЕСІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	174
Марущак А. ПРАВО НА ІНФОРМАЦІЮ ТА ІНФОРМАЦІЯ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ: ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ	181
Орлов Ю. Ю. РЕАЛІЗАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТИВ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ПРИВАТНІСТЬ У НОРМАТИВНО-ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	187
Падалка Р. О. МОМЕНТ ВИНИКНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ПРИ ОДНОЧАСНОМУ УКЛАДЕННІ ДОГОВОРУ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ТА ДОГОВОРУ ІПОТЕКИ.....	196
Шевченко А. В. ПОНЯТТЯ ГАРАНТІЙ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ГРОМАДЯН УКРАЇНИ БРАТИ УЧАСТЬ В УПРАВЛІННІ ДЕРЖАВНИМИ СПРАВАМИ.....	199
Шестопалова Л. М. СТАН ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....	202